

Nota van B&W

Portefeuille M. Divendal
Auteur Dhr. T.G. Elfrink
Telefoon 5114597
E-mail: tgelfrink@haarlem.nl
SB/Mil Reg.nr. 2007 636
Te kopiëren: bijlage A en B (Evaluatie activiteiten Plan van aanpak Klimaatbeleid en evaluatie 2MW)
B & W-vergadering van 3 april 2007

Onderwerp

Evaluatie klimaatbeleid (2006)

Bestuurlijke context

In november 2003 heeft VROM ons subsidie verleend voor uitvoering van het plan van aanpak klimaatbeleid. Projecten die in dit kader zijn ingediend dienen uiterlijk november 2007 te zijn afgerond. In bijlage A is de derde voortgangsrapportage opgenomen van de uitvoering van het Plan van Aanpak in 2006.

Belangrijke punten uit de evaluatie van het klimaatbeleid 2006

Algemeen

Bij een aantal (ruimtelijke) projecten beperkt men zich tot de wettelijk vereiste doelstellingen. Daarbij worden kansen voor extra (rendabele) energiebesparende maatregelen of toepassingen van duurzame energie gemist. Het komend jaar ligt daarom prioriteit bij het vastleggen van het thema energie in de interne werkprocessen.

Conclusie voortgang uitvoering Plan van Aanpak Klimaatbeleid

Een aantal activiteiten is in 2006 gestart, zoals 'handavingsimpuls Energieregelgeving nieuwbouwwoningen'. Dit project is in 2006 in regionaal verband opgestart. Op basis van de voortgangsrapportage van 2006 is nog niet zeker dat alle taken en projecten uit het plan van aanpak Klimaatbeleid vóór 17 november 2007 kunnen worden afgerond. Het niet behalen van de doelstellingen van projecten die bij het voorlopend niveau horen zijn facultatief en vormen geen risico voor het vastgestelde subsidiebedrag. Om in aanmerking te komen voor het volledige subsidiebedrag ligt daarom de prioriteit bij de uitvoering van de projecten die op het actieve niveau liggen. Voor enkele projecten geldt dat hiervoor externe capaciteit moet worden ingehuurd.

Financiën

We gaan er van uit dat op basis van de inspanningen het actieve niveau op alle thema's kan worden gehaald en dat Haarlem in aanmerking komt voor het gehele subsidiebedrag. Het gaat hierbij om een totaalbedrag aan subsidie van € 230.000,-. Het subsidiebedrag is een bijdrage aan de uren die aan de uitvoering van het klimaatbeleid worden besteed. Naast het behalen van de ambities is dus van belang dat er voldoende uren zijn besteed aan de uitvoering van de projecten binnen het Klimaatbeleid. Jaarlijks wordt hierover gerapporteerd aan Senternovem. De laatste tussenrapportage aan Senternovem toont aan dat het totaal aantal uren dat aan de verschillende acties uit het klimaatbeleid zou worden besteed inmiddels is behaald.

Commissieparagraaf

Op verzoek van de Commissie SB (via de termijnagenda) is bepaald dat de voortgangsrapportage ter informatie aan de commissie wordt voorgelegd.

B&W-besluit:

1. Het college stemt in met de voortgangsrapportage klimaatbeleid 2006
2. Het besluit heeft geen financiële consequenties
3. De betrokkenen ontvangen daags na besluitvorming informatie over dit besluit
4. De commissie Beheer ontvangt het besluit van het college ter informatie

Bijlage A; Evaluatie activiteiten uit Plan van Aanpak Klimaatbeleid 2006

Algemeen beleid

Coördinatie van de voortgang van de activiteiten in verschillende afdelingen. In 2006 zijn twee bijeenkomsten geweest met de contactgroep Klimaatbeleid. De contactgroep bestaat uit vertegenwoordigers van de afdelingen Verkeer en vervoer, Beheer Openbare Ruimte, Vergunningen en Toezicht, Milieu, Vastgoed, de Facilitaire Dienst, onderwijskantoor voortgezet onderwijs (OVO) en het Onderwijs Service Kantoor (OSK). Tussendoor zijn er veel bilaterale contacten geweest tussen de Energiebeleidscoördinator en de verschillende contactpersonen voor Klimaatbeleid.

Hieronder een overzicht van de voortgang van een aantal acties bij de verschillende doelgroepen.

Gemeentelijke gebouwen en installaties:

De werkzaamheden bij de gemeentelijke gebouwen hebben zich in 2006 geconcentreerd rond het aanleggen van op afstand uitleesbare meters. Daarnaast is veel tijd besteed aan advisering rond nieuwbouw van het nieuwe stadskantoor.

Ook de begeleiding van de Facilitaire Inkoopafdeling bij de aanbesteding Elektra, alsook duurzaam inkopen, hebben veel aandacht gekregen.

Met name op financieel gebied zijn hierbij zeer positieve resultaten geboekt.

Bij de onderwijsgebouwen wordt nu gewerkt vanuit het Onderwijs Service Kantoor en het Onderwijskantoor voor Voortgezet onderwijs (OVO). Energieregistratie is uitbesteed voor de openbare scholen. Bij de scholen is verder gegaan met het vervangen van ketels en het installeren van Hoog frequent verlichting. Momenteel wordt bekeken in hoeverre de introductie van digitale schoolborden de besparingen weer teniet doet.

Bij BOR is gewerkt aan het opstellen van een nieuw plan voor de openbare verlichting. Door het college is de komende jaren meer geld beschikbaar gesteld voor vervroegde vervanging van bestaande openbare verlichting door meer energiezuinige armaturen.

Bij verkeer en vervoer worden bij vervanging van verkeersregelinstallaties (VRI) standaard energiezuinige Led -lampen toegepast.

Woningbouw

Algemeen

Na het aanscherpen van EPC is nog van diverse kanten gewezen op de gevaren voor het binnenmilieu van met name de toepassing van warmteterugwinning (WTW). In het kader van het project handavingsimpuls Energieregulering zal worden bekeken of extra toezicht en controle op installatie en inregeling van de bedoelde maatregelen en apparatuur wenselijk is. Op 1 juli 2006 is de nieuwe publicatie van ISSO / GIW over ventilatie, verwarmingsinstallaties, warmtapwaterinstallaties, installatiegeluid en temperatuuroverschrijding van kracht gegaan. De meeste woningen in Haarlem worden met GIW garantie gebouwd. Uit het handavingsproject zal blijken of de introductie van de nieuwe GIW richtlijnen afdoende is geweest.

Nieuwbouw

De bouw van het project Mariastichting is gestart. Dit is één van de projecten met een EPC van rond de 0,8. Hierbij worden warmtepompen en energieopslag toegepast, in combinatie met lage temperatuur vloerverwarming en vloerkoeling.

Tussen 2002 en 2006 is voor meer dan de helft van de nieuwbouw-woningen al een bouwvergunning aangevraagd waarbij de EPC kleiner of gelijk was aan 0,8 terwijl 1,0 de norm was. Inmiddels is de norm via het Bouwbesluit verscherpt naar 0,8. Het is op dit moment moeilijk om met partners tot overeenstemming te komen om weer 20% onder de EPC norm te gaan zitten. Meestal wordt nu 10% onder de EPC aangehouden, zodat 0,72 als streefgetal wordt aangehouden. Om nog beter te scoren zijn andere woonconcepten nodig. Inmiddels zijn er verschillende woningconcepten ontwikkeld met een lagere EPC zonder dat ze duurder zijn. Een voorbeeld hiervan is het Passief huis concept, dat in landen als Duitsland volop wordt gebouwd.

Bestaande woningen

In 2006 is in Haarlem een energiebesparingsproject gestart voor minima. Inmiddels hebben zich ongeveer 1200 huishoudens aangemeld. In 2006 zijn zo'n 1000 bezocht voor een energie-advies. Tevens kregen deelnemers aan het project een energiebesparingspakket (met informatie, spaarlampen en dergelijke) en hulp bij energieklassen in huis).

In samenwerking met het CO₂-servicepunt is een menukaart toekomstgericht bouwen voor de bestaande bouw opgesteld. Iedereen die gaat verbouwen kan een folder bij de gemeente halen om te zien hoe dat op een duurzame manier kan (een dergelijke menukaart is ook gemaakt voor kleine nieuwbouwprojecten)

Verkeer en vervoer

Sinds begin 2006 wordt het Openbaar Vervoer in Haarlem en omgeving uitgevoerd met 85 bussen en 45 taxi's op aardgas. In samenwerking met Connexxion zijn de praktijkervaringen met deze voor ons land nieuwe voertuigen gemonitord.

Het project zero friction mobility (alternatieve vervoerswijzen voor het bereiken van bedrijven) is in 2006 gestart met een onderzoek naar de wensen van de bedrijven op de Waarderpolder.

Het project 'Korte Ritten naar scholen' om ouders hun kinderen meer per fiets of lopend naar school te brengen in plaats van per auto, is in 2006 afgerond.

Bedrijven

In 2006 is gestart met de projectmatige aanpak van energiebesparing in de detailhandel en de groothandel in levensmiddelen. Speerpunt hierbij is verlichting en het afdekken van koelapparatuur. Hierbij wordt een hoog besparingspotentieel verwacht omdat in sommige winkels de verwarming en de koeling tegen elkaar in werken. Dat het ook anders kan bewijst de VOMAR. In haar nieuwe winkel in Meerwijk Centrum wordt een systeem aangebracht dat de warmte die vrij komt bij het koelen niet via het dak afvoert, maar naar het vloerverwarmingssysteem brengt.

Duurzame Energie

Wind: Na een jaar van problemen lopen de windmolens op Schoteroog weer goed. In afwachting van een ondersteuningsregeling van de nieuwe regering wordt overwogen om de molens eerder te vervangen door grotere molens. In het bestemmingsplan Penningsveer wordt hiermee reeds rekening gehouden.

Groen gas: Een studie naar de omzetting van lokaal geproduceerd stortgas en biogas naar een gas met de kwaliteit van het landelijke aardgasnet ('groen gas') laat zien dat het technisch mogelijk is. Echter, de financiële risico's voor de investeerder in het project zijn nog te groot om het project tot uitvoering te laten komen.

Zonnecollectoren

Het 2 MW project loopt technisch steeds beter. In 2006 is middels een bewonersenquête duidelijk geworden dat nog niet alle bewoners tevreden zijn met de prestaties van de installatie. Inmiddels zijn de meeste technische problemen opgelost. Als laatste toevoeging zijn de radiatoren van de woningen van de Woonmaatschappij vergroot, zodat ook daar met een lage temperatuur een behaaglijke warmte kan worden bereikt. Het stoken met een lage temperatuur heeft een positief effect op het rendement.

Duurzame Energiescan in de Waarderpolder

In 2006 is in de Waarderpolder nauwelijks gewerkt aan duurzame energie toepassingen. In het begin van het jaar is een aanvraag gedaan voor een nieuw project in het kader van Leren voor Duurzaamheid van de provincie Noord Holland. Pas onlangs is hiervoor door de provincie subsidie verleend.

Warmteopslag

In 2006 is gestart met energieopslag in het project Mariastichting. Hierbij wordt een open warmte/koude opslag systeem gerealiseerd op een diepte tussen 100 en 150 meter. In het Schoolnaer project is sprake

van individuele warmte/koude opslag, deze systemen zijn gesloten en zitten op geringen diepte (tot maximaal 40 meter).

Zonnepanelen (PV)

Door het wegvallen van de landelijke subsidie (EPR) in 2003 zijn er in 2006 nauwelijks zonnepanelen geplaatst in Haarlem. Op verzoek van een aantal gemeenten waaronder Haarlem, heeft de provincie meer geld beschikbaar gesteld voor duurzame energietoepassingen vanuit de Deelverordening subsidie duurzame energiepakket Noord Holland 2001 – 2008. Het is inmiddels duidelijk dat Haarlem hieruit géén projecten kan (mede)financieren. Ondanks het feit dat de aanvragen binnen anderhalve maand na de beschikking ter verhoging van het bedrag zijn ingediend. Er zal tegen de afwijzing van de aanvragen beroep worden aangetekend.

Bijlage B: Evaluatie 2MW project 2006

In één van de vergaderingen van de cie SB van het afgelopen jaar (2006) is een verslag toegezegd van de acties die zijn ondernomen nadat een aantal bewoners had aangegeven nog steeds problemen te ondervinden met de verwarmingsinstallatie bij het 2 MW project in de Europawijk in Schalkwijk.

achtergrondinformatie

Het 2 Megawatt project is een project in de Europawijk met toepassing van een duurzame verwarmings- en warm waterinstallatie met zonnecollectoren (2 Megawatt maximaal vermogen), energieopslag in de bodem en warmtepompen. Het project omvat 382 woningen en is totstandgekomen door subsidies van Rijk, Provincie en de gemeente Haarlem. Haarlem heeft vervolgens een coördinerende rol gespeeld bij de externe communicatie (bekendheid van het project bij andere gemeenten). Hiervoor is subsidie ontvangen bij Senternovem.

(technisch) functioneren van het project

Na afstemmingsproblemen tussen de verschillende betrokken installateurs heeft ENECO één installateur aangewezen voor zowel de binneninstallatie als de voor de centrale opwekking op het dak. Hierdoor zijn de klachten beter opgepakt.

Vanaf oktober 2004 waren de meeste technische problemen opgelost en haalde de installatie het beoogde rendement. Bij een evaluatie uit die tijd werd geconcludeerd dat de communicatie met de bewoners onvoldoende serieus genoeg is opgepakt. Om bewoners tegemoet te komen heeft ENECO een spreekuur / helpdesk ingesteld. Op elke maandag tussen 14.00 en 16.00 was iemand op het kantoor van Pré Wonen aanwezig. Er zijn in 2005 nauwelijks klachten of vragen via deze helpdesk binnen gekomen. Via de SP kwamen er wel klachten binnen van mensen die nog steeds klachten hadden. Naar aanleiding van deze geluiden heeft de SP het onderwerp aan de orde gesteld bij de cie SB. Vervolgens is de SP in contact getreden met ENECO en de woningcorporaties Pré Wonen, Elan Wonen en de Woonmaatschappij. Dit contact heeft geleid tot een bewonersonderzoek, uitgevoerd door de afdeling Onderzoek en Statistiek, en betaald door de woningcorporaties, ENECO en de gemeente Haarlem (afdeling Milieu).

Resultaten bewonersonderzoek

Uit het bewonersonderzoek komt naar voren dat de kennisoverdracht van ENECO en de woningcorporaties naar oude en nieuwe bewoners niet het gewenste resultaat heeft gehad. Duidelijk is dat het versturen van informatie over de post niet voldoende is geweest. Tekenend hierbij is dat 70% van de ondervraagden aangaf niet te weten dat er een helpdesk bestaat en dat nieuwe bewoners nauwelijks afweten van het duurzame energiesysteem. Ook op het gebied van verwachtingen komt naar voren dat de informatie over het project onvoldoende is geweest. Een deel van de bewoners had andere of hogere verwachtingen van het systeem dan uiteindelijk is waargemaakt. Verder vinden een aantal bewoners het vervelend dat alleen ENECO profiteert als er extra zonne-energie wordt opgevangen.

Vervolgacties

De conclusies uit het bewonersonderzoek gaven aanleiding tot het verrichten van verschillende communicatie-activiteiten. Middels o.a. posters is er wederom aandacht gevestigd op het energiespreekuur. Er zijn twee voorlichtings-bijeenkomsten inclusief rondleiding georganiseerd en er komt een algemene informatiebrief voor nieuwe bewoners. De uitvoering van de communicatie-activiteiten is/wordt door ENECO en de woningcorporaties gezamenlijk opgepakt.

Er is bovendien een voorstel gedaan om het onderzoek over twee jaar te herhalen om te bekijken of de tevredenheid van de bewoners is verbeterd.

Resultaten

Er is nauwelijks respons gekomen op de communicatie-activiteiten. Ook voor de informatieavond/rondleiding hebben zich maar enkele bewoners (10) aangemeld. De informatie over het spreekuur heeft niet geleid tot meer mensen die naar het spreekuur zijn gekomen. Uiteindelijk is het spreekuur daarom per 1 februari 2007 opgeheven.

Conclusie

Bij het 2 MW project is de communicatie met de bewoners in het begin van het project niet projectmatig opgepakt. Hierdoor had een deel van de bewoners andere of hogere verwachtingen van het systeem dan uiteindelijk is waargemaakt. Daarnaast is niet adequaat gereageerd op klachten van bewoners. Dit is deels veroorzaakt door het feit dat er verschillende installateurs betrokken waren bij het project en vaak niet meteen duidelijk was op welk deel van de installatie de klacht betrekking had. Een groot deel van de technische problemen had voorkomen kunnen worden door de regie over de uitvoering van gehele technische binnen- en buiteninstallaties vanaf het begin in één hand te leggen. Dit is later alsnog gebeurd waardoor de technische problemen zijn opgelost.

Het gevoel om niet serieus te worden genomen is bij de bewoners blijven hangen, ook omdat niet aan de (hoge) verwachtingen is voldaan. Het gaat dus uiteindelijk niet om het niet goed functioneren van de duurzame energie-installatie, maar om het vertrouwen dat bewoners hebben in het functioneren van de verwarmingsinstallatie, de (snelle) afhandeling van klachten en in de goede bedoeling van de woningcorporaties en ENECO.

Ook bij andere (duurzame) energieprojecten zijn in de beginperiode technische en communicatieve afstemmingsproblemen geweest. Gezien de verwachte stijging van dergelijke projecten in de komende jaren kan de gemeente leren van de conclusies uit dit onderzoek. De gemeente kan bij toekomstige (duurzame) energieprojecten benadrukken dat de nazorg, zowel technisch als communicatief, onderdeel uit moet maken van het project. De consument moet er op kunnen vertrouwen dat een klacht serieus wordt genomen en snel wordt opgelost.

Resumerend betekent dit dat de gemeente bij nieuwe projecten kan aandrigen op

1. een centrale aansturing van de uitvoering van een project,
2. het opnemen van afspraken over communicatie aan, en een goede begeleiding van (nieuwe) bewoners bij het instellen van hun verwarmings- en ventilatiesysteem,
3. het maken van afspraken over een traject van nazorg (waaronder inregeling) tussen installateur en opdrachtgever van het (duurzame) energieproject